

Non scholae **Sed Vitae** discimus
Vereniging Vrienden Seniorenacademie HOVO Brabant

Bezoek aan Vestingstadje Megen en stoomgemaal De Tuut in Appeltern

24 juni 2025

Op dinsdag 24 juni hebben 29 leden van Sed Vitae een excursie ondernomen naar het stadje **Megen aan de Maas** en 's middags naar het prachtig gerestaureerde **stoomgemaal De Tuut**. Het weer werkte mee; het was gelukkig niet meer zo tropisch warm als een paar dagen geleden.

Na aankomst in **Megen** begonnen we om 11 uur bij **De Poort van Megen** met koffie en een stevig stuk appelgebak met – naar keuze – flink veel slagroom. Dat was best een geschikt begin, want om half 12 stonden gidsen Remi en Tonnie klaar om ons tijdens een anderhalf uur durende **rondwandeling** van alles over Megen te vertellen.

Nu een stadje met ongeveer 900 inwoners was Megen tussen 1700 en 1950 vooral de plaats met een zeer bekend **gymnasium**. De leerlingen van 12 tot 18 jaar verbleven het hele schooljaar in Megen en waren daar ook in de kost. In zo'n kosthuis woonden wel 10 of meer kinderen die door de eigenares/hospita werden verzorgd. Zoveel mensen voeden en onderhouden leverde de nodige werkgelegenheid en winkelnering op. Zo kende Megen meerdere bakkers, slaggers en kruideniers/groentewinkels. Na het verdwijnen van de gymnasiasten kwam er ook een einde aan het bestaansrecht van deze ondernemingen. Boodschappen moeten nu buiten Megen worden gedaan.

Naast het gymnasium kende Megen een **drietal kloosters** waarvan er twee in afgeslankte vorm nog steeds bestaan. De **zusters Franciscanessen**, in de volksmond de 'zwarte zusters' genoemd, waren tot 1990 actief in het onderwijs en de verzorging van zieken en ouderen. Gids Tonnie vertelde dat hij in de jaren '50 hosties moest halen bij de zusters en dat hij daarbij de non nooit heeft gezien; er was een draaitonconstructie gemaakt om voorwerpen in en uit het klooster te krijgen. De zusters Franciscanessen mochten geen mannen zien en andersom. Nog wel aanwezig in Megen zijn de **zusters Clarissen** en de **broeders Franciscanen**. Beide kloosterordes bevolken grote kloostergebouwen met bijbehorende tuinen, maar het aantal zusters en broeders is de laatste vijftig jaar sterk teruggelopen en de meeste kloosterlingen zijn 'op leeftijd'.

Het katholieke geloof is voor Megen altijd heel belangrijk geweest. Naast de plaatselijke kerk hadden de kloosters hun eigen gebedshuizen. Het geloof was voor een aantal Megenaren de bron voor hun leven en werken. De bekendste leerling van het gymnasium was Anno Brandsma, nu bekend als **pater Titus Brandsma**. Tijdens de bezetting sprak hij zich openlijk uit tegen het nazisme en verbood namens aartsbisschop De Jong katholieke kranten en tijdschriften om advertenties van de NSB te plaatsen. Hij werd gearresteerd en in 1942 overleed hij in het concentratiekamp Dachau. In 2022 verklaarde paus Franciscus hem heilig.

Een andere op geheel verschillende wijze bekend geworden gelovige inwoner van Megen was **broeder Everardus Witte**, portier van het Franciscaner klooster. Hij hielp iedereen met ongeacht welke problemen en kreeg bij de gewone mensen in den lande grote bekendheid als '**Het Heilig Bruurke**'. Na zijn dood hebben de Franciscanen een kapel voor hem gebouwd waar zijn lichaam in een sarcofaag werd gelegd met een liggend beeld er boven op. Bedevaartgangers kunnen een kaarsje branden en een briefje met een wens in zijn gevouwen handen of tussen zijn tenen stoppen. De Franciscanen lezen de briefjes en bidden voor het inwilligen van de beden.

Tenslotte willen we **dokter Baptist** noemen. Hij was een eigenzinnig man die de arme bevolking van Megen tussen 1911 en 1956 van gezondheidszorg voorzag en er niet meer voor vroeg dan de mensen konden betalen. Hij wordt geëerd met een passend standbeeld.

Na de gidsen te hebben bedankt voor hun interessante rondleiding was het tijd voor terugkeer naar restaurant **De Poort van Megen**. Eigenaar Luuk Verhoeven en zijn staf serveerden daar een verrukkelijke lunch.

Het programma werd vervolgd met een oversteek van de Maas met de pont naar **Appeltern**.

Daar begon het tweede deel van de excursie: uitleg over de werking van **stoomgemaal De Tuut** en bezichtiging van het **Motoren Museum**. Anders dan sommige Sed Vitae-leden verwachtten waren er in het museum geen Yamaha's, Honda's of Harley Davidsons te zien. De motoren waren 19^e eeuwse staande motoren die in fabrieken en werkplaatsen machines, zoals weefgetouwen, zagen en alles wat een beweging vereiste aandreven.

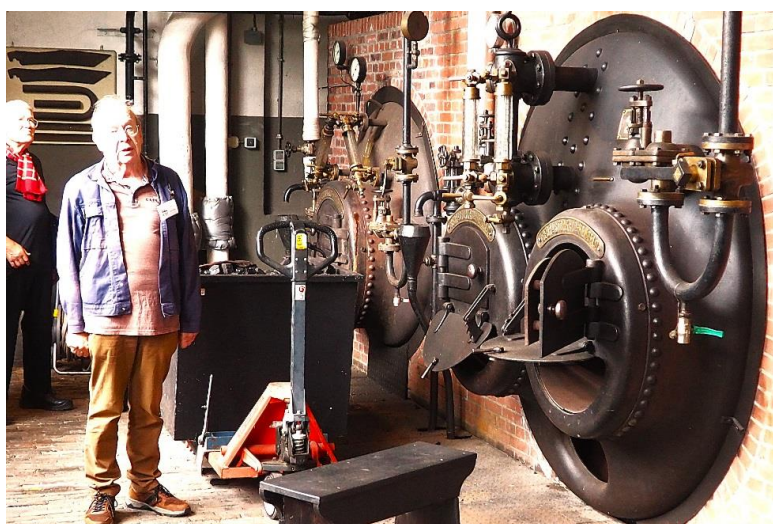

Dit motorenmuseum omvat onder andere de Loeffencollectie, een verzameling van de oudste werkende verbrandingsmotoren in Nederland. Deze collectie is door de erven van de heer Thijs Loeffen geschonken aan de Stichting Baet en Borgh, de eigenaar van De Tuut.

De rondleiders lieten een aantal motoren werkelijk draaien. Hun enthousiasme was aanstekelijk en onze leden, zowel vrouwen als mannen lieten zich over de werking van de motoren informeren. Dat zulke oude werkstukken, de meeste meer dan 100 jaar oud, nog in werkzame conditie waren is een wonder op zich.

Dat geldt ook voor het **stoomgemaal**, dat tussen 1918 en 1967 voor de afwatering van het gebied tussen Waal en Maas zorgde. Na de stillegging ging het stoomgemaal snel op een ruïne lijken en werd de schoorsteen gesloopt. In 1984 begon een groep enthousiastelingen met de restauratie, die uiteindelijk tot 2015 duurde. Alles: ketels, pompen, leidingen en ook een nieuwe schoorsteen werd weer zoals het was en ook weer volledig werkbaar.

Tijdens een aantal weekenden in de zomer draaien de stoomketels en kan er 220 kubieke meter water per minuut worden weggepompt. De technisch zeer onderlegde rondleiders hebben ons duidelijk gemaakt dat een stoomgemaal in werking zetten niet inhoudt dat je op een knop drukt en het werkt. Voorbereiding van het stoomweekend begint al op woensdag: de stoommachines moeten geleidelijk op temperatuur komen. De vereiste stoom moet een temperatuur van 300 graden hebben!

Alles bijeen een zeer geslaagde dag waarin we veel geleerd hebben over zaken waar de meesten van ons in hun dagelijkse leven nog niet mee in aanraking waren geweest.

*Tekst: Ben Geutjes
Foto's: website,
Alphons Raaijmakers,
Francis Huisman,*

Foto impressie Megen

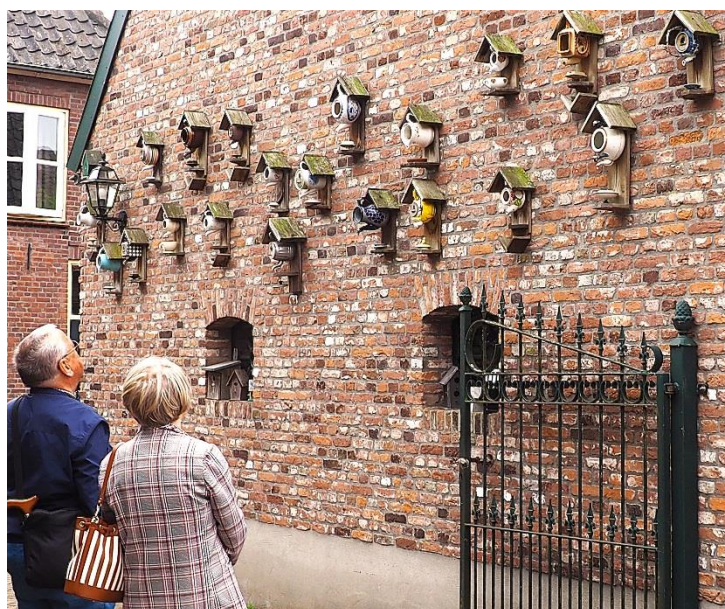

Foto impressie De Tuut

